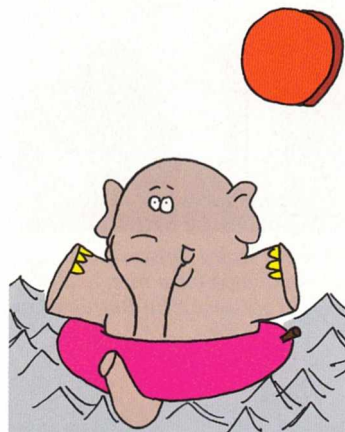


KÖNYVTÁR A VILÁGHÁLÓN, VILÁGHÁLÓ A KÖNYVTÁRBAN

A könyvtárak már az internet kialakulásának kezdeti szakaszában fontos szerepet játszottak, hiszen a könyvtárak számítógépes katalógusai fontos nyilvános információforrásokká válhattak. Ma a könyvtárakat két kihívás is éri az internettel kapcsolatban:

- számítógépesítettségük foka lehetővé teszi, hogy legfontosabb szolgáltatásait megjeleítsék a világhálózaton;
- a könyvtárosok meglehetősen nagy tapasztalatra tettek szert, hogyan igazodjanak el az internet adattömegében, így helyet és szakismeretet is tudnak adni a felhasználóknak a világhálózat használatához.

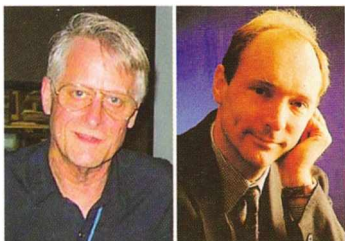


Úszógumival könnyebb boldogulni az adattengerben!

Könyvtári szolgáltatások az interneten

A modern könyvtárak számítógépes rendszere lehetővé tesz olyan szolgáltatásokat az interneten, amelyeket a könyvtár látogatói is megkapnak a könyvtár saját termináljai előtt ülve. Kezdetben ez azt jelentette pusztán, hogy mód nyílt arra, hogy a távoli terminálról, vagy telefonos hívással bejelentkező megnézhesse a könyvtár nyilvános számítógépes katalógusát. Az internet fejlődése lehetővé tette, hogy ma már nem csupán távoli számítógépes adatbázisokban kereshetünk, hanem közzé is tehetünk dokumentumokat. Az internet jelenlegi szolgáltatásainak szinte egésze egy speciális dokumentumtípusba van beágyazva, sőt ma már ebben a formában látjuk a katalógusokat is.

A modern könyvtár az interneten is sok szolgáltatással jelenik meg



Theodor Holm Nelson elképzeléseit valósította meg a WWW megalkotásával Tim Berners-Lee

Hallottad már?

A hipertext vagy hiperszöveg egyik atyja az amerikai Ted Nelson volt. Egyetemista korában, a 60-as években arról álmodozott, hogy egykor majd az egész világot számítógépes hálózatok fogják át, amelyeken minden érintett intézmény a neki legfontosabb információkat nyilvánosság elé tárja. Nelson úgy képzelte, hogy az így keletkezett hatalmas ismeretanyag fontosabb információi egymásra utalnak, így ez a „szövegvilág” sokféleképpen bebarangolható lesz. Ugye, mint-ha az internetet álmodta volna meg?

A mai könyvtár természetes része a számítógép, ezen használjuk a katalógust, más könyvtárakban is kereshetünk és az internetre is kimerészkedhetünk

Világméretű hiperszövegrendszer: a WWW

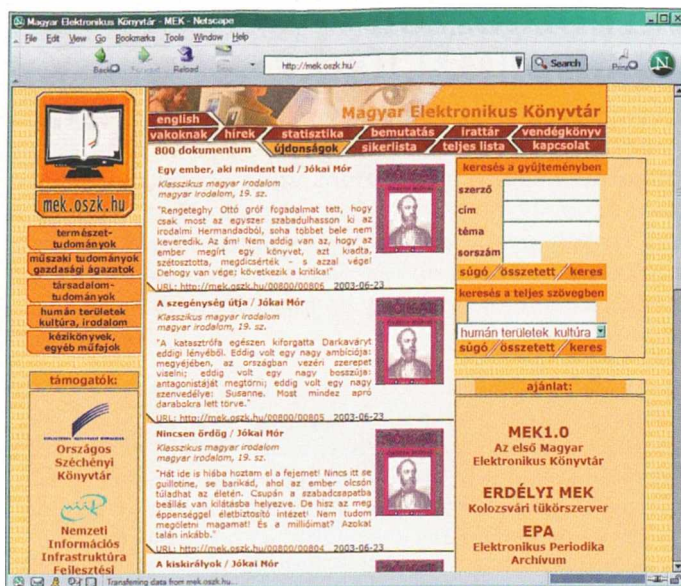
A kutatók a kilencvenes évek elején kitaláltak egy olyan fájlformátumot, amely alkalmas szövegek, ábrák, képek és hangok, sőt videók megjelenítésére is. Ez a dokumentumtípus egy speciális program segítségével bárholonnan megjeleníthető volt, ahol a megfelelő kapcsolat kiépült. Legfontosabb tulajdonsága azonban az, hogy el lehet benne helyezni olyan hivatkozásokat, amelyeket kiválasztva más hasonló dokumentumokhoz juthatunk el. Az ilyen típusú dokumentumot hiperszövegnek, más néven **hipertextnek** nevezzük. Ezért e fájltypust angolul Hypertext Markup Language névvel illették (rövidítve **HTML**). Az interneten át elérhető sok millió hipertext oldal számtalan módon kapcsolódik egymásba. Az egész elképzelést angolul **World Wide Web**-nek nevezték el, rövidítve így emlegetik: WWW.

Azt mondják a hipertext hasonlít az emberi gondolkodáshoz. Szerinted miért?

Amikor az internetböngészővel letöltünk és megjelenítünk egy HTML nyelven megírt oldalt, legtöbbször más oldalakhoz is eljuttat minket. A HTML formának egyik sajátossága, hogy beleépíthetők különféle adatbázis-lekérdezések is. Így áll elő az űrlap (a könyvtárgépesítésnél már emlegettük), amelyet kitöltve választ kaphatunk a könyvtárkatalógustól kérdésünkre. A hipertext számos más lehetőség is kínál a modern könyvtárnak, hogy bemutassa önmagát, szolgáltatásait. Nézzük meg egy magyar egyetemi könyvtár internetes nyitólapját!

A hipertext lapokon a katalógus mellett megjelennek az intézmény legfontosabb ismérvei. Mód nyílik arra is, hogy egy témát elektronikusan feldolgozzanak. Ilyen új típusú





Ma már van olyan könyvtár is, ahol a könyvek teljes szövegükkel elérhetők a hálózaton. Nézd meg a <http://mek.oszk.hu> címen a Magyar Elektronikus Könyvtárat!

elgondolás lehet például a hagyományos, könyvtárakban amúgy is gyakorta megrendezett kiállítások internetes formája. Ilyenkor a feldolgozandó téma dokumentumait jeleníti meg a hipertext oldal.

Internethasználat a könyvtárban

Ahogy a könyvtári szolgáltatások megjelennek az interneten, ugyanúgy magától értetődően a könyvtárosokból is rendkívüli érdeklődést vált ki a világhálózat. A világhálózat úgy is felfogható, mint egy látszólagos (virtuális) világkönyvtár, amelynek sok millió dokumentuma átszövi egymást. Ez az irtatlan tömegű információ igen komoly gondokat okozhat az eligazodásban. Mert hiába „van fönt az interneten minden”, ha fogalmunk sincs arról, hogyan keressük meg az éppen nekünk fontosat.

Az internet minden újszerűsége ellenére sokat őriz a hagyományos könyvtári rendből. Ha megnézzük az internet nagy visszakereső rendszereit (különösen jó példa erre a Yahoo), mindjárt eszünkbe jut a könyvtári szakrendi, illetve tárgyszókatalógus.



KÉRDÉSEK, FELADATOK

1. Miért fontos a könyvtárak számára az internet, és miért fontosak az internet számára a könyvtárak?
2. Milyen speciális lehetőséget biztosít a hipertext a hagyományos szöveghez képest?
3. Melyek a számítógépesített könyvtár legfontosabb szolgáltatásai?

Hallottad már?

A nagy internetes keresőprogramok sok-sok millió hipertext oldal között keresnek úgy, hogy minden azokon előforduló szót figyelembe vesznek. Ezért gyakran kapunk akár milliós találati halmazt is. Ha kezdetben megkérdezték volna a könyvtárosokat, akkor kötelező lenne minden lapon a tárgyszavak használata, és így sokkal pontosabban lehetne megtalálni a keresett információt.